Giáo hội Phật giáo Việt Nam đóng vai trò như cánh tay nối dài của nhà nước CSVN ở hải ngoại

Vừa hoằng pháp vừa giúp chính quyền thâm nhập cộng đồng người Việt.

Văn Tâm / Tạp chí Luật Khoa

28/6/2023

Đồ họa: Shiv/ Luật Khoa.

Vào tháng 2/2023, các nhà sư của Giáo hội Phật giáo Việt Nam (GHPGVN) ngồi yên lặng, chăm chú lắng nghe một quan chức nhà nước định hướng về công tác hoằng pháp Phật giáo. [1]

Vị quan chức ấy là Thứ trưởng Bộ Nội vụ Vũ Chiến Thắng.

Sau hơn 40 năm thành lập, GHPGVN gần như đã trở thành một tổ chức dưới quyền của nhà nước, giúp việc cho chính quyền.

Một trong những nhiệm vụ quan trọng trong giai đoạn sắp tới được giao phó cho giáo hội là trở thành cánh tay nối dài của nhà nước ở hải ngoại.

Hoằng pháp ở hải ngoại để "bảo vệ tổ quốc"

Năm 2019, tại một hội thảo về sứ mệnh hoằng pháp trong xu hướng toàn cầu hóa, ông Vũ Chiến Thắng, với vai trò Trưởng ban Ban Tôn giáo Chính phủ, nói rằng hoằng pháp tại hải ngoại là công tác Phật sự quan trọng của GHPGVN. [2]

Ông khẳng định đây là nhiệm vụ bảo vệ tổ quốc Việt Nam.

Ông nói rằng bên cạnh việc thực hiện trọng trách với giáo hội, chức sắc Phật giáo hoằng pháp ở hải ngoại còn được mong đợi sẽ thực hiện những nhiệm vụ mà nhà nước giao cho, trong đó có tuyên truyền chính sách, pháp luật của nhà nước về tôn giáo.

Năm 2020, ông Thắng đã viết một bài báo cho rằng nhiệm vụ bảo vệ tổ quốc ở hải ngoại chính là đấu tranh, phản bác những xuyên tạc về tự do tôn giáo tại Việt Nam do một số người gốc Việt gây ra. [3]

Vì sao lại là Giáo hội Phật giáo Việt Nam?

Chính quyền cho biết có khoảng 5,3 triệu người Việt sống ở nước ngoài, khoảng 80% cư trú ở những nước phát triển. [4] Và dĩ nhiên, một bộ phận lớn những người này tin theo hoặc có cảm tình với Phật giáo.

Các văn bản chỉ đạo của đảng như Nghị quyết 36 năm 2004, [5] Chỉ thị 45 năm 2015, [6] Kết luận số 12 năm 2021 [7] đều khẳng định phải khai thác triệt để tiềm năng của người Việt ở nước ngoài trên tất cả lĩnh vực.

Việc này đòi hỏi rất nhiều nỗ lực tương tác với cộng đồng người Việt ở nước ngoài, thông qua cách thức trực tiếp từ nhà nước, và cách thức gián tiếp từ các kênh khác.

Trong đó, việc sử dụng sức ảnh hưởng của tôn giáo là một cách tiếp cận gián tiếp, mềm mỏng nhưng hiệu quả khi ứng xử với cộng động có nhiều yếu tố phức tạp này.

Theo Luật Tín ngưỡng, Tôn giáo năm 2016, nhà nước nắm quyền cấp phép cho chức sắc tôn giáo trong nước ra nước ngoài hoạt động.

Tuy nhiên, dường như chỉ có Phật giáo là tôn giáo từ bấy lâu nay được chính quyền tích cực tô điểm như ngọn cờ đầu phản ánh điều kiện thực hành và chính sách của nhà nước về tự do tôn giáo tại Việt Nam.

Mặt khác, GHPGVN đã bị chính quyền kiểm soát toàn diện nên rất an toàn để đưa các chức sắc ra hải ngoại hoạt động, giúp việc cho chính quyền. Do đó, để đáp ứng định hướng đẩy mạnh hoạt động tôn giáo ở nước ngoài thì không thể có đại diện tôn giáo nào phù hợp hơn GHPGVN.

Tháng 11/2022, văn kiện Đại hội Phật giáo Khóa IX đã xác định rằng giáo hội có nhiệm vụ thực hiện ngoại giao văn hóa, ngoại giao nhân dân. [8]

Giáo hội cũng khẳng định công tác ngoại giao nhân dân mà giáo hội đang thực hiện là triển khai đường lối, chính sách đối ngoại của đảng. [9]

Cũng tại Đại hội đại biểu Phật giáo toàn quốc lần thứ IX, ni sư Thích Nữ Tâm Trí, Hội trưởng Hội Phật tử Việt Nam tại Nhật Bản, đã yêu cầu: “Giáo hội nên có hướng dẫn cụ thể để các ngôi chùa được hợp

pháp hóa dựa trên sự phối kết hợp với Bộ Ngoại giao, Đại sứ quán, Tổng Lãnh sự quán các nước, Ban Tôn giáo Chính phủ để quy hoạch chương trình tu học, hành đạo [...]". [10]

Ngay cả chức sắc Phật giáo dù đã ra nước ngoài hoạt động vẫn muốn bám theo sự chỉ đạo của chính quyền trong các hoạt động của mình, dù là hoạt động chuyên môn như hoằng pháp.

Nhu cầu kiểm soát người Việt ở nước ngoài

Có thể bạn đã biết cộng đồng người Việt ở nước ngoài rất đa dạng và phức tạp xuất phát từ nguyên do rời bỏ đất nước, trạng thái nghề nghiệp, cho đến quan điểm về chính quyền Việt Nam.

Trong đó, thành phần người Việt bất đồng chính kiến, không ủng hộ thể chế cầm quyền chắc chắn là nỗi lo của chính quyền. Bởi vì họ có thể được tập hợp lại để trở thành một lực lượng chính trị đối lập với chính quyền Việt Nam.

Trong quá khứ, các đảng đối lập với chế độ cầm quyền thường được hình thành và hoạt động trước ở nước ngoài. Ví dụ như Quốc dân Đảng của Trung Quốc, Đảng Cộng sản Việt Nam cũng được thành lập tại nước ngoài.

Tại nước ngoài, các hoạt động liên quan đến người Việt luôn chịu sự giám sát rất kỹ lưỡng như bị theo dõi hoặc cài cắm người để nắm rõ về ý đồ của các hoạt động. Các hội người Việt ở nước ngoài như hội sinh viên, hội đồng hương, hội doanh nhân, hội phụ nữ, v.v. đều là những nhân tố giúp chính quyền nắm rõ thông tin về cộng đồng người Việt.

Các chức sắc của GHPGVN ở nước ngoài cũng chính là một thành phần giúp chính quyền có được thông tin đa dạng, sâu sắc hơn về cộng đồng người Việt.

Các chức sắc này ngoài thực hiện công việc hoằng pháp, giúp đỡ người Việt hải ngoại, còn tận dụng cơ hội đó để nắm các thông tin về cộng đồng người Việt, bao gồm cả những diễn biến tư tưởng hay các nhóm người Việt có khả năng ảnh hưởng đến an ninh, chính trị.

Chi nhánh nước ngoài của Giáo hội Phật giáo Việt Nam

Hiện nay, GHPGVN có 22 hội phật tử Việt Nam ở các nước, thiết lập hoạt động hướng dẫn tăng, ni, Phật tử ở 35 nước. [11]

Vào tháng 4/2022, Thượng tọa Thích Thọ Lạc dẫn một phái đoàn của GHPGVN đến Bỉ và Đức làm việc. Tại đây, ông đã có cuộc họp với hai vị đại sứ Việt Nam để thông báo về kế hoạch làm việc. Trong cuộc họp, Thượng tọa Thích Thọ Lạc nói rằng GHPGVN sẽ bổ nhiệm một trụ trì vào một ngôi chùa sắp sửa được xây dựng tại một thành phố của Đức. [12]

Trong văn kiện Đại hội đại biểu Phật giáo toàn quốc lần thứ IX của GHPGVN, giáo hội đã nhấn mạnh rằng: “Tiếp tục thành lập các Hội Phật tử Việt Nam […] để gìn giữ truyền thống văn hóa dân tộc và hướng lòng yêu nước về Tổ quốc Việt Nam thân yêu.” [13]

Đây là một định hướng trùng khớp hoàn toàn với các chính sách của nhà nước về người Việt ở nước ngoài.

Có thể GHPGVN đang thực hiện những bước đi đầu tiên để thiết lập một bộ máy hoạt động ở nước ngoài, cả về phương diện hoằng pháp lẫn thay mặt nhà nước thâm nhập vào cộng đồng người Việt.

https://www.luatkhoa.com/2023/06